

DASCĂLI ROMÂNI DIN BANATUL SÂRBESC DELEGAȚI LA MAREA ADUNARE NAȚIONALĂ DE LA ALBA IULIA

Delegația oficială a românilor din Banatul sârbesc la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia a fost compusă, așa cum rezultă din cercetările noastre, inclusiv din cele efectuate în Arhiva Muzeului Unirii din Alba Iulia, din 51 de persoane (44 de delegați ai cercurilor electorale și 7 ca „deputați de drept”). Din această delegație au făcut parte persoane din diverse clase și categorii sociale, între care șase cadre didactice: Teodor Cătălina, Romulus Silviu Molin, Iosif Popa, Nicolae Raicu, Patrachie Râmneanțu și Pavel Rudeanu. Nu este exclus, dimpotrivă, ca numărul lor să fi fost ceva mai mare, aceasta dacă avem în vedere aspectul că la 12 din cei 51 de delegați n-am reușit, în pofida strădaniilor noastre, să le aflăm profesia. Din respect pentru memoria acestor înaintași, în cele ce urmează vom creiona biografia unora dintre ei, punând la dispoziția celor interesați informațiile pe care le-am obținut, cu suficientă dificultate.

Între persoanele cu mare prestigiu în Banatul sârbesc a fost ROMULUS SILVIU MOLIN. Era originar din Vârșeț (anul nașterii: 1886) fiind de profesie dascăl, meserie pe care a făcut-o cu pasiune atât la catedră cât și prin scrierile sale dedicate procesului de învățământ. De altfel, a fost un consecvent colaborator al unor reviste pedagogice, între care *Educatorul*, în paginile căreia a semnat o serie de articole: „Școala și familia”, „Monografia școlare sătești”, „Poziția învățătorului în armată” etc. În articolele sale sublinia scopul practic al învățaturii, ca principiu general („nu pentru școală, ci pentru viața învățăm”) ori necesitatea colaborării strânse dintre școală și familie („poate fi școala oricât de bună și învățătorul ei cel mai harnic, munca lui va fi zădărnicită, dacă familia nu-i dă o mână de ajutor” – vezi R. S. Molin, *Școala și familia*, și *Educatorul*, nr.3/1909, p.37); de asemenea, a colaborat la *Almanahul Banatului*, al cărui redactor responsabil a fost în anul 1909.

Când la 31 octombrie 1918 a ajuns și la Vârșeț vestea prăbușirii stăpânirii austro-ungare, câțiva tineri din localitate și satele vecine s-au întrunit în casa lui R. S. Molin, decidând înființarea consiliilor naționale comunale, obiectiv pentru care au solicitat sprijinul tuturor frunțașilor români din regiune. Tinerii, între care P. Râmneanțu, A. Corcea, N. Imbroane, au redactat și lansat un apel către populația românească din Banatul sârbesc îndemnând la constituirea consiliilor naționale române, prin care să asigure „pacea, ordinea publică, avutul și siguranța personală”. Profesorul Molin a fost, totodată, unul dintre participanții la ședința pentru înființarea gazetei *Opinca*, ziar care a jucat un rol major în Banatul sârbesc în vremea Marii Uniri a Românilor din 1918.

Pentru meritele sale incontestabile în promovarea intereselor majore ale românilor din Banatul sârbesc, el a fost ales de conaționali să-i reprezinte la Alba Iulia, în calitate de delegat titular al cercului electoral Vârșeț. După revenirea de la Alba Iulia a fost prigonit, urmărit și maltratată de noile autorități administrative din Vârșeț, fapt pentru care se decide – din dorința de a evita arestarea – să se refugieze în România, stabilindu-se, în marie 1919, la Timișoara. A decedat în anul 1946.

Despre învățătorul IOSIF POPA, delegat la Alba Iulia ca titular al cercului electoral Uzdin (Ozora) posedăm puține date. Îl aflăm încă din 1904 ca învățător în comuna Seleuș, unde alături de alți colegi, precum Ilie Bojin și Mihai Pepenariu, trudeau cu devotament pe altarul școlii. S-a remarcat însă și ca un autentic animator cultural contribuind, în 1907, la înființarea Reuniunii de cântări și cetire Seleuș, ce avea formație de dansuri, secție de teatru și recitatori, cor bărbătesc și o modestă bibliotecă, toate slujind păstrării ființei naționale românești. Referitor la rolul celor trei învățători pomeniți anterior în viața culturală a satului Seleuș, merită consemnată opinia lui Mircea Samoilă, care într-un studiu intitulat *Valori culturale*, publicat în *Almanahul „Libertatea”* din Panciova scria: „Dascălii, acești luminători ai poporului, au fost aici primii inițiatori și instructori ai secțiilor nou înființate” (este vorba, desigur, de reuniunea de cântări și muzică din Seleuș – n.n.). Deci, credem că tocmai activitatea valoroasă, polivalentă, a lui Iosif Popa a determinat electoratul să-l aleagă drept emisar la marea Adunare Națională de la Alba Iulia.

NICOLAE RAICU era de obârșie din Iabuca – Iablanca, din vecinătatea Vârșețului. De profesie a fost învățător, meserie pe care a practicat-o în Mărghita Mare, unde se stabilește în 1917. În același an el a înființat un cor mixt, ce a funcționat până în 1919, cor condus – după cum mărturisește Costa Roșu în lucrarea *Corurile noastre bănățene „Contribuții la istoria corurilor din Banatul sârbesc (Almanah „Libertatea”, 1992)* cu multă îndemânare de învățătorul Nicolae Raicu. Acest cor,

dar și cel bărbătesc, a susținut mai multe concerte în sat, împreună cu teatrul de amatori....” Totodată, N. Raicu a organizat în Mărghita Mare și o bibliotecă.

După primul război mondial, odată cu emiterea legilor de reciclare profesională și a introducerii limbii sârbe în mod obligatoriu în învățământ, dascălul N. Raicu a părăsit școala și a trecut în România Mare.

Învățătorul Nicolae Raicu a fost ales să reprezinte la 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, cercul electoral Cicidorf, în calitate de delegat titular.

PATRICHIE RÂMNEANȚU era învățător de profesie, dar s-a remarcat și ca publicist ori luptător pentru drepturile naționale ale românilor din Austro-Ungaria. A văzut lumina zilei la 25 iulie 1879 (satul său de baștină fiind Opatita, – România) într-o familie de țărani cu 5 copii, dintre care doar cel mai mic – Patrichie – a fost dat la „carte”. Urmează școala primară în satul natal, gimnaziul la Gătaia și Deta, apoi se înscrie la Preparandia din Arad și la Institutul pedagogic Caransebeș. După absolvire funcționează un an (1897) ca învățător suplinitor la Ilidia, iar din septembrie 1898 până în 1910 ca dascăl la școala din Coștei. Dar, în 1910 a fost sancționat și suspendat din serviciu, pe motiv că a făcut propagandă pentru alegerea ca deputat pentru Parlamentul de la Budapesta, a candidatului român Caius Bredicianu. I s-a intentat chiar proces pentru „agitație contra statului maghiar”. A fost reprimat în serviciu doar după trei ani, în 1913, dar chiar în toamna aceluiași an a fost constrâns să se pensioneze.

Patrichie Râmneanțu a înțeles că a fi învățător nu înseamnă a te rezuma doar la munca cu elevii, că aceasta implică și o intensă strădanie pentru ridicarea economică și culturală a semenilor săi. În 1901 el a avut inițiativa înființării Institutului de credit și economii „Bănățeanul”, unde a devenit vicepreședinte și casier. Tot el organiza cursuri speciale pentru elevi și adulți în domeniul agriculturii.

S-a remarcat, de asemenea, prin neobosită muncă în cadrul Asociației învățătorilor din Eparhia Caransebeș, al cărei casier a fost. În 1909 debutează publicația pedagogică *Educatorul*, învățătorul Râmneanțu având un rol de seamă în redactarea și publicarea ei, aceasta cu atât mai mult cu cât era administratorul și contabilul revistei. În coloanele sale, *Educatorul* găzduia studii și articole dedicate, în principal, metodicii predării limbii române în școală. Era firească această orientare întrucât revista *Educatorul*, tipărită între 1909 – 1914, a apărut ca organ al Asociației învățătorilor din Eparhia Caransebeș.

Referitor la predarea literaturii, învățătorul Râmneanțu preciza: „La literatură am cerut să se predea nu numai notițe bibliografice, ci, mai vădit, să se cetească specimene din lucrările autorilor noștri și pe baza acestora să li se împărtășească cunoștințele de lipsă din istoria literaturii noastre” (*Educatorul*, II, 1910, nr.9, septembrie, p.157).

Istoria românilor era pentru Patriche Râmneanțu un motiv de mândrie națională: „E o minune fraților că poporul nostru românesc, înconjurat, ca într-o mare, de alte popoare, cu totul străine de individualitatea sa etnică a rămas același, vreme de două mii de ani ... o individualitate etnică atât de puternică, încât nu s-a lăsat să fie amestecat sau cotropit în alte popoare” (*Educatorul*, V, 1913, nr.3, martie, p. 46). A colaborat și la alte publicații, între care *Progresul* (Oravița), *Drapelul* (Lugoj) și *Viața școlară* (Sibiu). De asemenea a fost președinte al învățătorilor români din cercul Vârșeț.

În toamna anului 1918, în luna octombrie, redactează la Coștei, împreună cu Petru Bizerea, ziarul săptămânal *Opinca* ce a fost editat însă la Vârșeț, unde era administrația. Ziarul a ființat până la începutul anului 1919 când și-a încetat apariția datorită restricțiilor impuse de autorități. Deși a apărut doar patru luni, hebdomadard în cauză a avut un merit excepțional în mișcarea națională românească din toamna anului 1918 în Banatul sârbesc, întrucât a fost un mijloc eficient și operativ de informare despre derularea evenimentelor, de transmitere a deciziilor Consiliului Național Român, o autentică tribună de luptă.

Din cauza persecuțiilor la care este supus de către autoritățile vremii, desigur, pentru sentimentele sale patriotice, Patriche Râmneanțu este constrâns să părăsească Banatul sârbesc, în 1919, și să se stabilească la Timișoara. Aici devine, în 1924, ca urmare a imensului său prestigiu în rândul colegilor de breaslă, președinte al Asociației învățătorilor din Banat fiind reales, în repetate rânduri, până în 1945, când se retrage datorită vârstei din funcție.

A fost desemnat de cercul electoral Vârșeț să-l reprezinte la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia. A închis ochii pentru totdeauna la Timișoara, în 1960.

Întreaga viață s-a condus după principii morale sănătoase lăsând urmașilor un îndemn remarcabil: „Fii cinstit și generos, fă-ți datoria, ajută-l pe cel mic și slab, nu te pleca în fața

nemernicieii, nu face nici un fel de tranzacție pe socoteala Patriei, a neamului și drumului drept în viață”.

VASILE MIRCEA ZABERCA

**ENSEIGNANTS ROUMAINS DU BANAT YUGOSLAVE
DÉLÉGUÉS À LA GRANDE ASSEMBLÉE NATIONALE DE ALBA IULIA**

RÉSUMÉ

À la grande assemblée nationale de Alba Iulia, du 1er Décembre 1918, la délégation officielle des Roumains du Banat Yougoslave a été aussi présente, délégation composée de 51 personnes (44 en tant que délégués des cercles électoraux et 7 comme „députés de droit”). De cette délégation; représentative par l’importance de ses participants et de leur appartenance sociale, ont fait aussi partie quelques professeurs tels: Romulus S. Molin, Pavel Rudeanu, Iosif Popa, Nicolae Raicu, Iacob Păușan, Patrachie Râmneanțu et Teodor Cătălina. L’auteur présente d’une manière succincte quelques-uns de ces émissaires du Banat Yougoslave à l’assemblée qui a décidé de la Grande Union.